बेलका नगरपालिका

लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट तर्जुमा तथा कोडिङ

आर्थिक बर्ष २०८१/८२

बेलका नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

उदयपुर जिल्ला

कोशी प्रदेश, नेपाल ।

विषयसूची

खण्ड एक : परिचय 3

१.१ पृष्ठभूमि 3

१.२ लैङ्गिक उत्तरदायी बजेटको विकासक्रम 3

१.३ परिभाषा र अर्थ 4

१.४ अध्ययनको महत्व 4

खण्ड दुई : लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट कार्यान्वयन 6

२.१ लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट तर्जुमाका उद्देश्यहरु 6

२.२ लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट कार्यान्वयन 6

खण्ड तीन : लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट तर्जुमा प्रकृया 8

३.१ योजना तर्जुमामा लैङ्गिक विषयवस्तुको एकीकरण 8

३.२ लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट तथा राजस्व अभिवृद्धि 8

३.३ लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट कोडिङ्ग 9

३.४ लेखा प्रणालीमा लैङ्गिक विषयवस्तु 10

३.५ स्थानीय सञ्चित कोष व्यवस्थापन प्रणालीमा प्रविष्टि 10

खण्ड पाँच : 12

५.१ लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट कोडिङ 12

५.२ लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन दृष्टिकोणबाट सवल पक्ष र सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरु 13

५.३ लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन कार्ययोजना 15

५.४ निष्कर्ष तथा सुझाव 16

अनुसूची १ : लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट कोडिङ 17

अनुसूची २ : नगरपालिकाका नीति कार्यक्रममा भएका लैङ्गिक समावेशी प्रावधानहरु 29

खण्ड एक : परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानले सबै नागरिक कानूनको दृष्टिमा समान हुनेछन, कसैलाई पनि कानूनको समान संरक्षणबाट वञ्चित नगर्ने प्रतिवद्दता सहित नागरिकहरुलाई समानताको हकको प्रत्याभूत गरेको छ । नेपाल विभिन्न राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय अभिसन्धिहरूको पक्ष राष्ट्र भएकाले लैङ्गिक समानता, महिला सशक्तिकरण र सामाजिक समावेशीकरणलाई कानुनी रूपले स्वीकार गरी अन्तराष्ट्रिय प्रतिवद्दता समेत व्यक्त गरेको छ । प्रदेश तथा स्थानीय तहहरूले संविधान एवम् अन्य प्रचलित कानून बमोजिम वि.सं. २०७५ सालदेखि आफ्नो योजना तथा बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्दै आएका छन् ।

आर्थक वर्ष २०६४/६५ देखि नेपाल सरकारका सबै मन्त्रालयहरूले लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट प्रणालीको अभ्यास गर्दै आएका छन् । प्रत्येक मन्त्रालयले वार्षिक कार्यक्रममा लैङ्गिक उत्तरदायी बजेटको मान्यतालाई समावेश गरी तदनुरुप प्रतिवेदन गर्ने गरेका छन् ।

नेपाल सरकारले लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट प्रणालीलाई प्रदेश र स्थानीय तहको बजेट प्रणालीमा समेत समावेश गर्ने नीति लिएको छ । अर्थ मन्त्रालयको बजेट तथा कार्यक्रम महाशाखा मातहत लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट समिति गठन गरी अर्थ मन्त्रालयले प्रदेश तथा स्थानीय तहसँगको सहकार्यमा नमूना निर्देशिका २०७७ तयार गरेको र निर्देशिकाले प्रदेश तथा स्थानीय तहबाट बजेट विनियोजन गरिएका कार्यक्रम अन्तर्गतका क्रियाकलापहरूको वर्गिकरण गर्नुपर्ने र ती क्रियाकलापहरूले महिला सशक्तिकरण तथा लैङ्गिक समानतालाई योगदान पुऱ्याउने विश्वास लिईएको छ ।

यस सन्दर्भमा बेलका नगरपालिकाले आफ्नो समग्र योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमन मूल्याङ्कनमा लैङ्गिक समानता मूलप्रवाहिकरण गर्न आर्थिक बर्ष २०८१/८२ को लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट तर्जुमा, कोडिङ्ग तथा कार्यान्वयन योजना तयार गरी यो प्रतिवेदन गरिएको छ ।

१.२ लैङ्गिक उत्तरदायी बजेटको विकासक्रम

लैङ्गिक उत्तरदायी बजेटको विकासक्रमलाई नियाल्दा सर्वप्रथम सन् १९८४ मा अस्ट्रेलियाबाट सुरु भएको देखिन्छ महिला बजेटको रूपमा। खास गरी सन् १९९५ मा संयुक्त राष्ट्रसङ्घले आयोजना गरेको बेइजिङ सम्मेलन र सन् २००० को बेइजिङ जोड ५ सम्मेलन पश्चात् लैङ्गिक उत्तरदायी बजेटको अवधारणाले विश्वको ध्यानाकृष्ट गरेको पाइन्छ । महिला बजेट (Women Budget), लैङ्गिक बजेट (Gender Budget), लैङ्गिक संवेदनशील बजेट (Gender Sensitive Budget), लैङ्गिक बजेट पहल (Gender Budget Initiative), लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट (Gender Responsive Budget) जस्ता नामले हाल विश्वका ९० मुलुकहरूमा यो बजेट लागु भएको देखिन्छ । अन्य मुलुकहरूमा पनि यो बजेट लागु गर्ने प्रयास भइरहेको पाइन्छ ।

महिलाहरू पुरुषको तुलनामा शिक्षा स्वास्थ्य लगायतका आधारभूत जीवनोपयोगी सुविधाबाट पछि परेको विश्वव्यापी आँकलनका बिच सन् १९९५ मा संयुक्त राष्ट्रसङ्घले चिनेको वेइजिङ्गमा आयोजना गरेको चौथो विश्व महिला सम्मेलन (बेइजिङ सम्मेलन) मा लैङ्गिक मूलप्रवाहीकरणलाई एक प्रमुख रणनीतिको रूपमा लिई १२ वटा क्षेत्रहरूमा परिवर्तनको प्रतिबद्धता व्यक्त गरेको थियो । सोको पाँच वर्षपछि समीक्षा गर्दा बेइजिङ सम्मेलनले तय गरेका प्रतिबद्धता अनुसार वित्तीय विनियोजन नभएकाले अपेक्षाकृत उपलब्धि हासिल हुन नसकेको निष्कर्ष निकालेको थियो । तत्पश्चात् लैङ्गिक समानता हासिल गर्न बजेटको पनि व्यवस्था गर्नुपर्ने महसुस भई लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट तर्जुमा विधिको प्रयोगमा विश्वको ध्यान आकृष्ट भएको हो ।

नेपालमा लैङ्गिक उत्तरदायी बजेटको विकासक्रमलाई हेर्दा छैटौँ योजना (२०३७-४२) देखि महिला विकासका विषयलाई विकास योजनामा समावेश गर्न थालिएको र नवौँ योजना (२०५४-५९) देखि लैङ्गिक समानता र सशक्तीकरणको नीति अवलम्बन गर्दै आएको पाइन्छ ।

आर्थिक वर्ष २०६२/६३ को बजेट वक्तव्यमा लैङ्गिक समानता प्रति नेपालले गरेको राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिबद्धता कार्यान्वयन गर्न सरकारी खर्चलाई लैङ्गिक उत्तरदायी बनाउने सोच व्यक्त भएपश्चात् सो प्रक्रियालाई संस्थागत रूप दिन अर्थ मन्त्रालयमा एक लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट समितिको गठनको व्यवस्था भएपछि नेपालमा औपचारिक रूपमा लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट प्रणालीको प्रक्रिया सुरु भएको देखिन्छ । आ.व. २०६४/६५ को बजेट देखि बजेट लैङ्गिक वर्गीकरण (प्रत्यक्ष उत्तरदायी, अप्रत्यक्ष उत्तरदायी र तटस्थ) गरी बजेटलाई मूल्याङ्कन गर्ने परिपाटीको विकास भएको देखिन्छ । आ.ब. २०६९/७० मा अर्थ मन्त्रालयले लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन नै तयार गरी प्रयोगमा ल्याएको छ । संघीयताको मर्म अनुरुप अर्थ मन्त्रालयले प्रदेश तथा स्थानीय तहसँगको सहकार्यमा नमूना निर्देशिका २०७७ तयार गरेको र निर्देशिकाले प्रदेश तथा स्थानीय तहबाट बजेट विनियोजन गरिएका कार्यक्रम अन्तर्गतका क्रियाकलापहरूको वर्गिकरण गर्नुपर्ने र ती क्रियाकलापहरूले महिला सशक्तिकरण तथा लैङ्गिक समानतालाई योगदान पुऱ्याउने प्रदेश तथा स्थानीय तहका लागि लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट नमूना निर्देशिका २०७७ जारी गरेपछी प्रदेश तथा स्थानीय तहहरुबाट बार्षिक नीति योजना तथा बजेट प्रकृयामा लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट तर्जुमा कार्यलाई थालनी गरिएको छ ।

१.३ परिभाषा र अर्थ

कुल बजेटको अनुमान, आयको आधारको खोजी, विभिन्न शीर्षकहरूमा गरिने विनियोजन र खर्च, खर्चको अभिलेख र लेखाजोखा लगायतका सम्पूर्ण पक्षमा लैङ्गिक समानताको लक्ष्य प्राप्तिलाई केन्द्रमा राखेर उद्देश्यमूलक ढंले, योजनावद्दरूपमा, लैङ्गिक विश्लेषण सहित आर्थिक स्रोतको सुनिश्चितता र उपलव्धताको समतामूलक वितरण र उपभोग हुने गरी गरिने बजेट तर्जुमा प्रक्रिया लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट पद्दति हो ।

"**लैङ्गिक**" शब्दले महिला र पुरुषमा रहेको जैविक भिन्नतालाई, महिला वा पुरुषको कमजोरी वा योग्यता ठानी सामाजिक, सांस्कृतिक र मनोवैज्ञानिक तरिकाले समाजद्वारा महिला र पुरुषका लागि निर्धारित गर्ने गरिएको भूमिकामा आधारित पहिचानलाई जनाउछ ।

कुनै निश्चित अवधिका लागि राज्यलाई आवश्यक पर्ने कुल बजेटको अनुमान, आयको आधारको खोजी, विभिन्न शीर्षकहरूमा गरिने विनियोजन र खर्च, खर्चको अभिलेख र लेखाजोखा लगायतका सम्पूर्ण पक्षमा लैङ्गिक समानताको लक्ष्य प्राप्तिलाई केन्द्रमा राखेर उद्देश्यमूलक ढङ्गले योजनाबद्ध रूपमा लैङ्गिक विश्लेषण सहित आर्थिक श्रोतको सुनिश्चितता र उपलब्धिको समतामूलक वितरण र उपयोग हुने गरी गरिने बजेट तर्जुमा प्रक्रिया **- लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट** पद्धति भनिन्छ ।

लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट भनेको लैङ्गिक समानताको लागि बजेटको सुनिश्चितता, बजेटका सबै प्रक्रियामा लैङ्गिक मूलप्रवाहीकरण र उपलब्धिको समतामूलक वितरणको साथै उपभोगको लागि लैङ्गिक विश्लेषण सहित योजनाबद्धरुपमा उद्देश्यमूलक कार्यक्रमहरू तर्जुमा र प्राथमिकीकरण गर्दै कार्यक्रम छनौट गरी लगानी गर्ने पद्धति हो । लैङ्गिक समानता र आर्थिक उन्नति बीच अर्थपूर्ण सम्बन्ध रहेको हुन्छ । त्यसैले विकास र लगानीका उपलब्धिहरूमा महिला र पुरुषको समान पहुँच पुऱ्याउन विशेष कार्यक्रमहरू र सोको लागि श्रोतको सुनिश्चितता गर्नु अपरिहार्य हुन्छ । यस प्रयोजनको लागि लैङ्गिक उत्तरदायी बजेटलाई एउटा महत्त्वपूर्ण औजारको रूपमा लिइन्छ ।

१.४ अध्ययनको महत्व

लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट भन्नाले महिला र पुरुष दुवैका आवश्यकतालाई सम्बोधन गर्ने गरी तर्जुमा गरिने बजेट भन्ने बुझिन्छ । बजेटमा नीति, कार्यक्रम, बजेट तथा खर्चमा लैङ्गिक संवेदनशीललाई सम्बोधन गर्ने प्रयास गरिएको हुन्छ । लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट नतिजा उन्मुख बजेट प्रणाली हो र लैङ्गिक समानताको नीति एवं समष्टिगत आर्थिक नीतिका बिच समन्वय स्थापित गर्ने महत्त्वपूर्ण औजार पनि हो । यो महिलाका लागि मात्र छुट्टै बजेट निर्माण प्रक्रिया होइन । बजेट

तथा कार्यक्रमका सबै पक्षलाई लैङ्गिक संवेदनशीलताको आँखाले हेर्ने प्रक्रिया हो । महिला र पुरुषका बिचमा रहेको अधिकार (Right) जिम्मेवारी र (Responsibility) र परिमाण (Result) को विभेदलाई विश्लेषण गरी योजना, बजेट र कार्यक्रमहरूको उपलब्धि र प्रभावहरूलाई लैङ्गिक आँखाले मूल्याङ्कन गरिन्छ ।

उत्तरदायी शब्दले जैविक तथा समाजले निर्धारण गरेको भूमिकामा रहेको सकारात्मक र नकारात्मक पक्षलाई समानताका रूपान्तरण गर्नका लागि कार्यक्रममा बिचार पुऱ्याउनु पर्ने लैङ्गिक संवेदनशीलताको पक्षलाई जनाउँछ । तटस्थतामा आधारित भएर निर्धारण गरिने कार्यक्रमबाट परापूर्वकाल देखि विभेदमा रहेका महिलाहरूले पुरुष सरह सञ्चालन गर्ने कार्यक्रमले महिला र पुरुषका आवश्यकता तथा सरोकारहरूलाई सम्बोधन गर्ने गरी उत्तरदायी बन्नुपर्ने आवश्यकतालाई इङ्गित गर्दछ ।

मुलुकको बजेटले महिला र पुरुषको बिकासमा पुऱ्याएको योगदानको परीक्षण तथा लेखाजोखा गरी लैङ्गिक समानता हासिल गर्ने संयन्त्र हो । यो महिला र पुरुषका लागि तर्जुमा गरिने छुट्टाछुट्टै बजेट नभई महिला र पुरुषका आवश्यकतामा संवेदनशीलता प्रदर्शन गर्ने भरपर्दो माध्यम हो । राष्ट्रिय बजेटले महिला र पुरुषलाई समानरुपमा प्रभाव पार्न सक्नु यसको विशेषता हो । यथार्थमा महिला र पुरुषका फरक फरक आवश्यकता र प्राथमिकता हुन्छन् । यसर्थ तीनै तहका सरकारले बजेट तर्जुमा गर्दा यसको अनुशरण गर्नुपर्छ ।

महिला र पुरुषका बीचमा रहेका अधिकार, जिम्मेवारी र परिणामहरूको विभेदलाई विश्लेषण गरी योजना, बजेट र कार्यक्रम तर्जुमा गरी खर्च गर्न, योजना, बजेट र कार्यक्रमहरूको उपलब्धि र प्रभावहरूलाई लैङ्गिक आँखाले मूल्याङ्कन गर्न, लैङ्गिक समानता र आर्थिक समृद्धि बीच अर्थपूर्ण सम्बन्ध स्थापित गर्न तथा अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिबद्धताहरू (उदाहरणका लागि CEDAW, BPFA, UNSCR 1325 and 1820, SDGs) पूरा गरी लैङ्गिक सवालमा नेपालको प्रयासलाई विश्वसामु सकारात्मक रुपमा पुऱ्याउन लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट तर्जुमाले मद्दत गर्दछ ।

खण्ड दुई : लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट कार्यान्वयन

२.१ लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट तर्जुमाका उद्देश्यहरु

महिला तथा पुरुषलाई सार्वजनिक वित्तको समतामूलक वितरण भएको सुनिश्चित गर्न बजेट तर्जुमा प्रक्रियामा महिला सशक्तिकरण र लैङ्गिक समानताको प्रवर्द्धन गर्नु हो। बजेट तर्जुमा प्रक्रियाका सबै चरणमा देहाय बमोजिम लैङ्गिक दृङ्गिकोणलाई समावेश गर्नु यो अध्ययनको उद्देश्य होः

१. लैङ्गिक दृष्टिकोणबाट योजनाबद्द प्रयासहरूको विश्लेषण गर्ने,

२. महिला समानता तथा महिला सशक्तिकरणको अभिवृद्धिका लागि लक्षित सार्वजनिक स्रोतहरूको सङ्कलन तथा विनियोजन सुनिश्चित गर्ने,

३. लैङ्गिक अन्तरहरूको सम्बोधन गर्न लगानी सुनिश्चित गर्ने र

४. लैङ्गिक समानता तथा महिला सशक्तिकरणका लागि सरकारी जवाफदेहिता तथा पारदर्शिता अभिवृद्धि गर्ने।

२.२ लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट कार्यान्वयन

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले नगरपालिका प्रमुख/ गाउँपालिका अध्यक्ष, वडा समिति, स्थानीय राजस्व परामर्श समिति, स्रोत अनुगमन तथा बजेट सीमा निर्धारण समिति र बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिलाई स्थानीय तहको योजना, बजेट तथा कार्यक्रम तयारी गर्ने अधिकार दिएको छ। कानूनतः बिभिन्न जिम्मेवारीहरू प्रदान गरिएका मध्येका महत्वपूर्ण जिम्मेवारीको रूपमा लैङ्गिक उत्तरदायी बजेटलाई समावेश गर्न बिभिन्न कार्यहरू गर्नुपर्ने कार्य नमुना निर्देशिका २०७७ ले निर्दिष्ट गरेको छ।

लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयनमा संस्थागत व्यवस्था गरी विभिन्न संयन्त्रलाई परिचालन गर्ने ब्यवस्था गरिएको छ।

<u>स्थानीय राजस्व परामर्श समितिले गर्नुपर्ने कार्यहरु</u>

कर तथा अन्य राजश्वसँग सम्बन्धित नीति तथा कानुनहरुको प्रभावका बारेमा बिश्लेषण गर्ने, राजश्वका स्रोत, क्षेत्र, दर र महिला तथा पुरुषमा पर्ने प्रभाव तथा लैङ्गिक समानता, महिला सशक्तिकरण र सामाजिक समावेशीकरणका बारेमा प्रत्यक्ष, अप्रत्यक्ष र सकारात्मक वा नकारात्मक प्रभाव पर्ने वा नपर्ने कुराको विश्लेषण गरेर आगामी आर्थिक वर्षको राजश्वको अनुमान गर्ने र

महिला तथा सिमान्तकृत पृष्ठभूमीका महिला सहित सबैका लागि रोजगारी सिर्जना र स्थानीय उद्योग तथा व्यावसायको प्रवर्द्धन गर्ने।

<u>स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले गर्नुपर्ने कार्यहरु</u>

आन्तरिक आय तथा बाह्य स्रोतबाट प्राप्त हुने रकमको महिला तथा पुरुषमा पर्ने लैङ्गिक भिन्नता र प्रभावको मूल्याङ्कन गर्ने।

लैङ्गिक मूल्याङ्कनमा आधारित भई विषयगत क्षेत्र र कुल बजेट निर्धारण गर्ने। बजेटसीमाले महिलाको जिविकोपार्जन तथा महिलाको आवाजमा प्रभाव पार्ने क्षमता, सशक्तिकरण र बिभेदजन्य निति तथा सामाजिक अभ्यासहरुमा परिवर्तनलाई सम्बोधन गर्न आवश्यक प्रयासको लागि प्रर्यापत स्रोत समेटेको सुनिश्चित गर्ने तथा बजेट तथा कार्यक्रमको प्राथमिकता निर्धारणका शर्तमा लैंगिक अवरोधहरुको न्यूकिकरण र लैंगिक समालता तथा महिला सशक्तिकरणको प्रभावका लागि क्षमता अभिबृद्धी गर्न समावेश गर्ने।

बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिले गर्नुपर्ने कार्यहरु

लैङ्गिक खण्डिकृत तथ्याङ्क र लैङ्गिक विश्लेषणात्मक तथ्यहरुबारे सुसूचित हुने,आगामी आर्थिक वर्षको निति तथा कार्यक्रम प्रस्तावमा देहायका कुरा भएको निश्चित गर्ने, महिलाको जिबिकोपार्जन तथा आवाज सशक्तिकरणः स्वास्थ्य, शिक्षा, रोजगारी, अधिकारको दाबी गर्न सक्ने क्षमता, सम्पत्तिमाथि नियन्त्रण क्षमता र बिभेदजन्य नितिअ मानसिकता तथा नितिहरुमा परिवर्तनः यौनिक हिंसा न्यूनिकरण गर्न पुरुष तथा बालकसँग काम गर्ने, निर्णय निर्माण मञ्चहरुमा महिलाको प्रभाव सुधार ल्याउन नीति तथा प्रक्रियाहरुको परिमार्जन आदी ।

खण्ड तीन : लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट तर्जुमा प्रकृया

३.१ योजना तर्जुमामा लैङ्गिक विषयवस्तुको एकीकरण

कार्यपालिकाको जिम्मेवारी

१. लैङ्गिक विषयवस्तु प्रति गरिएको प्रतिबद्दता र मध्यमकालीन खर्च संरचनामा समावेश गरिएका कार्यक्रमहरूलाई ध्यानमा राखेर योजना तर्जुमा गर्न योजना शाखा/अधिकृतहरूलाई निर्देशन दिने।

२. योजना अधिकृतहरूलाई विभिन्न पृष्ठभूमि भएका महिलाहरूको जीविकोपार्जन तथा आवाज/सामाजिक सशक्तिकरण तथा संरचनात्मक (structural) विभेदलाई न्यून गर्ने प्रकृतिका कार्यक्रम/आयोजनाहरूको विकास गर्न निर्देशन दिने। जीविकोपार्जन सशक्तिकरणले स्वास्थ्य, शिक्षा, आम्दानी गर्ने क्षमता र सीपहरूलाई सम्बोधन गर्छ। यसैगरी आवाज/सामाजिक सशक्तिकरणले अरूलाई जिम्मेवार बनाउन सक्ने क्षमताको सुदृढीकरण; आत्मविश्वास जगाउन सहयोग र निर्णय गर्न सक्ने र अधिकार दावी गर्न सक्ने क्षमताको विकास गर्दछ। संरचनात्मक विभेद न्यूनीकरणका लागि संस्थागत अवरोधहरू सिर्जना गर्ने औपचारिक तथा अनौपचारिक नीति तथा प्रणालीहरूलाई पनि सम्बोधन गर्नुपर्ने हुन्छ।

३. निर्दिष्ट लिङ्ग, जातजाति, अवस्थिति र पहिचानमा आधारित विभेदजन्य मूल्यमान्यता तथा अभ्यासहरूमा लक्षित गर्ने, घरायसी कार्यबोझको न्यूनीकरण गर्न चेतना अभिवृद्धि गर्ने उपायहरूको पहिचान गर्ने, बृहत् महिला सशक्तिकरण तथा लैङ्गिक समानताका लागि पुरुष तथा बालिकासँग कार्य गर्ने, छुवाछुत, छाउपडि, बालविवाह र यस्तै अन्य परम्परागत हानिकारक अभ्यासहरूमा विश्वास गर्ने मानसिकता तथा मूल्यमान्यतामा परिवर्तन ल्याउने कार्यक्रम तर्जुमा गर्न।

४. लैङ्गिक तथा जातीय सांस्कृतिक विविधता विशेष कार्यक्रमको प्रवर्द्धन गर्ने वा विशेष, संरक्षित र स्वायत्त क्षेत्रमा विकास कार्य गर्न विशेष कार्यक्रमहरूका लागि अतिरिक्त बजेट उपलव्ध गराउने।

३.२ लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट तथा राजस्व अभिवृद्धि

स्थानीय तहहरूले लैङ्गिक उत्तरदायी बजेटका दृष्टिकोणले राजश्व वृद्धिका लागि निम्न कार्यहरु गर्नुपर्ने हुन्छ;

- महिला तथा पुरुषलाई फरक प्रकारले प्रभाव पार्ने राजस्व अभिवृद्धि नीतिका तथ्याङ्क खण्डिकरण गर्ने।
- राजस्वको स्रोत एवम् यसको लैङ्गिक प्रभावलाई बुझ्न कसले कर तिर्छ र कर भुक्तानीको बोझ कसरी बाँडफाँट भईहेको छ भन्ने कुरा पहिचान गर्ने।
- यस्ता नीतिबाट कस्तो प्रकारका लैङ्गिक तथा शक्ति सम्बन्ध प्रवर्द्धन भईरहेको छ भन्ने विषय पहिचान गर्ने।
- महिला र पुरुषबीच भुक्तानी हुने र नहुने ज्यालाहरूको समानरूपले वहन गर्ने कार्यलाई प्रवर्द्धन गर्न तथा असमान लैङ्गिक भूमिकालाई निरन्तरता दिने कार्यलाई रोक्ने।
- देहायका कार्यलाई प्रवर्द्धन गर्ने भएमा कर सहुलियतको व्यवस्था गर्ने ; (क) महिलाको जीविकोपार्जन, (ख) महिलाको आवाज सशक्तिकरण, (ग) विद्यमान विभेदजन्य अभ्यास तथा मूल्यमान्यतामा परिमार्जन गर्ने कार्यमा योगदान दिने तथा लैङ्गिक समानताका संरचनागत अवरोधलाई न्यून गर्ने।
- न्यून आय भएका स्वरोजगार महिलाको कर तथा लेभीको बोझ न्यून गर्ने।
- आय तथा पूँजीमा तिर्न सक्ने क्षमतामा आधारित प्रगतिशील करलाई संस्थागत गर्ने।
- न्यून आयका आम्दानीमा लगाईने करलाई सहुलियतपूर्ण बनाउने।

- महिला उद्यमी तथा उच्च संख्यामा महिला भएका उद्यमलाई कर प्रोत्साहन उपलव्ध गराउने।

३.३ लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट कोडिङ्ग

बार्षिक योजनामा समावेश गरिएका प्रत्येक योजनाको क्रियाकलापहरू समावेश हुनुपर्दछ। यसले योजनाको उद्देश्य हासिल गर्न सघाउ पुर्‍याउँछ। यी क्रियाकलापहरू योजनाको पूर्ण बजेटका लागि हुन्छन्। यसमा स्थानीय तहले महिलालाई लक्षित गर्ने र लैङ्गिक समानतालाई प्रवर्द्धन गर्ने क्रियाकलापहरू तर्जुमा गरी समावेश गर्नुपर्दछ। नगरपालिकाको लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट कोडिङ्ग कार्य नगरपालिकाको योजना शाखाले सहजिकरण गर्नुपर्दछ।

सरकारी व्यवस्था, योजना, कार्यक्रम र सेवालाई दुई तहमा लैङ्गिक उत्तरदायी सङ्केत (कोगिङ) गरिन्छ।

तह १–योजनाका क्रियाकलापको विकास र वर्गिकरण, र

तह २–योजनाको लैङ्गिक उत्तरदायित्वको लागि सङ्केत (कोडिङ)।

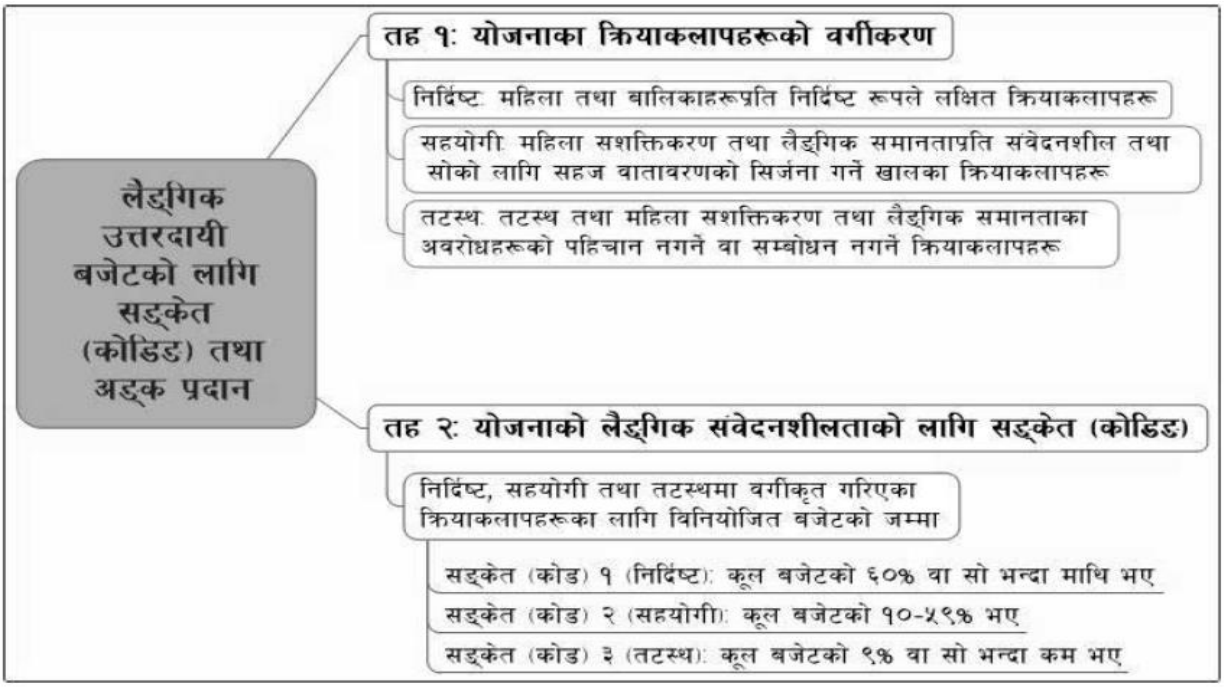

पहिलो तह: योजना, कार्यक्रम वा आयोजनाका क्रियाकलापहरूलाई तीन तहमा वर्गीकरण गर्ने :

(क) **निर्दिष्ट:** महिला तथा बालिका प्रति निर्दिष्ट रूपले लक्षित क्रियाकलापहरू उदाहरणको लागि महिलाहरूको लागि सीप विकास तालिम, बालिकाहरूका लागि छात्रवृत्ति आदि।

(ख) **सहयोगी:** महिला सशक्तिकरण तथा लैंङ्गिक समानताप्रति उत्तरदायी तथा सोको सहज वातावरणको श्रृजना गर्ने खालका क्रियाकलापहरू उदाहरणको लागि खण्डीकृत तथ्याङ्क सङ्कलन, लैङ्गिक समानताका लागि अध्ययन र सेवा प्रदायकहरूका लागि लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण तालिम, विभेदजन्य पितृसत्तात्मक मूल्य मान्यताहरूमा परिवर्तनका लागि पुरुष र बालकहरूसँग सहकार्य गर्ने, र

(ग) **तटस्थ:** महिला सशक्तिकरण तथा लैङ्गिक समानताका अवरोधहरूको पहिचान नगर्ने वा सम्बोधन नगर्ने क्रियाकलापहरू

दोश्रो तह : लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट सङ्केत (कोडिङ) गर्ने –

निर्दिष्ट, सहयोगी तथा तटस्थमा वर्गीकरण गरिएका क्रियाकलापहरूका लागि विनियोजित बजेटको जम्मा निकाल्नु पर्दछ।

लैङ्गिक वर्गीकरणका आधार	लैङ्गिक वर्गीकरण	लैङ्गिक बजेट कोड
यदि निर्दिष्ट र सहयोगीमा वर्गीकरण गरिएका क्रियाकलापहरूको बजेटको जम्मा आयोजना तथा कार्यक्रमको कूल बजेटको ६० प्रतिशत वा सोभन्दा माथि भए	निर्दिष्ट	१
यदि निर्दिष्ट र सहयोगीमा वर्गीकरण गरिएका क्रियाकलापहरूको बजेटको जम्मा आयोजना तथा कार्यक्रमको कूल बजेटको १० देखि ५९ प्रतिशत भए	सहयोगी	२
यदि निर्दिष्ट क्रियाकलापको बजेटको जम्मा आयोजना तथा कार्यक्रमको कूल बजेटको ९ वा सोभन्दा कम भए	तटस्थ	३

३.४ लेखा प्रणालीमा लैङ्गिक विषयवस्तु

स्थानीय सञ्चित कोष व्यवस्थापन प्रणालीमा उपयुक्त सङ्केत (कोडिङ) सहित योजना तर्जुमा चरणका सबै क्रियाकलापको अभिलेख समावेश गर्नुपर्दछ । सवै कार्यक्रम तथा क्रियाकलापका लागि सङ्केत (कोडिङ) अनिवार्य गर्नुपर्दछ । उपलव्ध गराईएको बजेट सीमा तथा अनुदान कार्यक्रम सङ्केत (कोडिङ) अनुसार स्थानीय सञ्चित कोष व्यवस्थापन प्रणालीमा लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट सङ्केत (कोडिङ) सहित सङ्घ तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त अनुदानको समेत अभिलेख राख्नु पर्दछ ।

लैङ्गिक समानताका कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनको अवस्था सहित बजेट एवम् सम्वन्धित नीतिहरूको कार्यान्वयनको प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्दछ । यस्तो प्रतिवेदनमाथि छलफल र आवधिक अनुगमन तथा मूल्याङ्कनका लागि कार्यपालिकामा प्रस्तुत गर्नुपर्दछ । बजेट विनियोजन, सङ्केत (कोडिङ) तथा खर्चको वार्षिक समीक्षा तथा परीक्षण गर्नुपर्दछ ।

३.५ स्थानीय सञ्चित कोष व्यवस्थापन प्रणालीमा प्रविष्टि

बजेट विनियोजन तथा खर्च दुवैलाई पहिल्याउनका लागि लैङ्गिक सम्बन्धी निर्दिष्ट, सहयोगी तथा तटस्थ कार्यक्रम एवम् क्रियाकलापहरूका लागि रणनीतिक सङ्केत (कोडिङ) स्थानीय सञ्चित कोष व्यवस्थापन प्रणालीमा सङ्केत (कोडिङ) प्रदान गर्नुपर्दछ । यसरी स्थानीय सञ्चित कोष व्यवस्थापन प्रणालीमा सङ्केत (कोडिङ) प्रदान गर्ने कार्य योजना शाखाको सहयोगमा आर्थिक प्रशासन (लेखा) शाखाले गर्नुपर्दछ ।

खण्ड चार : लैङ्गिक उत्तरदायी बजेटको अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा प्रतिवेदन

स्थानीय तहमा बजेट तर्जुमा प्रक्रियाका दौरान र बजेट तर्जुमाका विभिन्न चरणमा लैङ्गिक उत्तरदायी बजेटका प्रावधान सम्बोधन भए नभएको अनुगमन गर्नुपर्दछ। यसरी प्रतिवेदन तथा अनुगमन कार्यमा लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट विज्ञ र महिलाको प्रतिनिधित्व अनिवार्य रुपमा हुनु पर्दछ।

वेलका नगरपालिकाको लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट कार्यान्वयनका सबल पक्षहरू र सुधार गर्नुपर्ने पक्षको पहिचान गर्ने र उक्त पहिचानमा देखिएका तथ्यहरु प्रमुख प्रशासकी अधिकृत तथा सामाजिक समितिको बैठकमा छलफल गर्ने र सामाजिक समितिको संयोजक मार्फत कार्यपालिकामा जानकारी गराउनु पर्दछ। लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट कार्यान्वयनको प्रतिवेदन तथा अनुगमन कार्य सामाजिक विकास शाखाले गर्नुपर्दछ।

खण्ड पाँच :

५.१ लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट कोडिङ

स्थानीय तहमा लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट कोडिङ गर्न निम्न परिवर्तनका क्षेत्रहरुलाई आधारको रुपमा लिई वर्गिकरण गरिएका छन् ।

महिलाहरुको जिविकोपार्जन: उद्यमशिलता, तलबी रोजगारी र अन्य स्वरोजगारीका कार्यक्रमहरु, जिविकोपार्जनका पूर्वाधारहरु

आवाज सशक्तीकरण : स्वास्थ्य, शिक्षा, रोजगारी अधिकारको दावा गर्न सक्ने क्षमता र सम्पति माथिको नियन्त्रण तथा क्षमता विकास कार्यक्रमहरु

बिभेदजन्य नीतिहरु, मानसिकता तथा अभ्यासहरुमा परिवर्तन : यौनिक हिंसा नियन्त्रण, निर्णय गर्ने मञ्चहरुमा महिलाको सहभागिता र नेतृत्व स्थापना गर्न, नीति कानुन निर्माण र लागु, अभिमूखिकरण र सचेतनात्मक कार्यहरु, साझा बहस छलफल र अभियानका कार्यहरु, उपचारात्मक कार्यहरु सहभागिता र नेतृत्वमा संलग्न गर्ने कार्यहरु तथा अनुगमन मुल्याङ्कन र परीक्षण आदि ।

लैङ्गिक उत्तरदायी बजेटलाई कोडिङ गर्दा निम्न फारम बमोजिम गरिएको छ ।

कार्यक्रम र कृयाकलापहरु	जिविकोपार्जन सशक्तिकरण / आवाज,सामाजिक सशक्तिकरण / बिभेदजन्य मान्यता र अभ्यास न्यूनिकरणलाई सम्बोधन गर्ने कार्यक्रम कृयाकलापहरु	कृयाकलाप बर्गिकरण, लैंगिक उत्तरदायी बजेट संकेत (निर्दिष्ट, सहयोगी, तटस्थ)	बजेट रकम

बेलका नगरपालिकाको आर्थिक बर्ष २०८१/८२ को लैङ्गिक उत्तरदायी बजेटको विस्तृत छलफल गरी बार्षिक बजेट कार्यक्रममा समावेश भएका सवै क्रियाकलापहरुको कोडिङ गरिएका छन् । कोडिङको विस्तृत विवरण अनुसूची १ मा समावेश गरीएको छ ।

यसरी कोडिङ गर्दा नगरपालिकाको नीति कार्यक्रममा लैङ्गिक उत्तरदायी नीतिहरुको समेत समिक्षा गरिएको छ । नगरपालिकाले लैङ्गिक समानताका लागि तय गरेका नीतिहरुको विवरण अनुसूची २ मा समावेश गरिएको छ ।

लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट कोडिङको सारांश नतिजा निम्न अनुसार रहेको छ ।

परिवर्तनका क्षेत्र	**जम्मा संख्या**	**प्रतिशत**
जिविकोपार्जन सशक्तिकरण	१८	५%
आवाजको सशक्तिकरण	३६	११%
विभेदजन्य मूल्यमान्यतामा परिवर्तन	२२	७%
सान्दर्भिक नहुने	२५५	७७%
जम्मा	**३३१**	**१००%**

वर्गिकरण	**संख्या**	**प्रतिशत**
निर्दिष्ट	२३	७%

सहयोगी	५२	1६%
तटस्थ	२५६	७७%
जम्मा	**३३१**	**१00%**

संकेत (कोड)	**बजेट**	
निर्दिष्ट	१,२०,४२,०००	४%
सहयोगी	२,५६,२०,०००	८%
तटस्थ	२८,५१,४०,००१	८८%
जम्मा	**३२,२८,०२,००१**	**१००%**
लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट संकेत	**२**	

५.२ लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन दृष्टिकोणबाट सवल पक्ष र सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरु

बेलका नगरपालिकामा लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट निर्माणका लागि भएका नीतिगत व्यवस्था/प्रयासहरुः-

1. बेलका नगरपालिको लैङ्गिक नीति, २०७८
2. बेलका नगरपालिका, महिला सुरक्षावास संञ्चालन निर्देशिका, २०७७
3. लैङ्गिक हिंसा निवारण कोष संञ्चालन मापदण्ड, २०७७
4. अपाङ्गता सम्बन्धी नीति, २०७५
5. अपाङ्गता परिचय-पत्र वितरण सम्बन्धी कार्यविधि, २०७५
6. विपद पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना, २०७९
7. स्थानीय विपद तथा जलवायु परिवर्तन उत्थानशिल योजना, २०७९
8. बाल अधिकार संरक्षण तथा संम्वर्द्धन कार्यविधि, २०७८
9. ज्येष्ठ नागरिक परिचय-पत्र वितरण कार्यविधि, २०७७
10. न्यायिक समिति कार्यविधि (ऐन), २०७४
11. लैंङ्गिक समानता तथा समावेशिकरण रणनीति, २०७७
12. अतिविपन्न नागरिकका लागि खाध्यान्न वितरण कार्यविधि, २०७५
13. बेलका नगरपालिकाको पदाधिकारीको आंचार संहिता, २०७४
14. बाल संञ्जाल/बालक्लब गठन तथा संञ्चालन मापदण्ड, २०७९

बेलका नगरपालिकामा लैंङ्गिक उत्तरदायी बजेट परिक्षणका लागि भएका संयन्त्र/ सबल पक्षहरुः-

1. लैङ्गिक हिंसा निवारण कोष संञ्चालन तथा व्यवस्थापन समिति
2. महिला सुरक्षावास संञ्चालन/व्यवस्थापन समिति
3. न्यायिक समिति
4. नगर तथा वडा मेलमिलाप केन्द्र र मेलमिलापकर्ताहरु
5. नगर तथा वडा बाल अधिकार समिति
6. बालमैत्री स्थानीय शासन नगर/वडा समिति
7. नगर अपाङ्गता संमन्वय समिति

8. महिला उधमशिलता सहजीकरण केन्द्र संञ्चालन तथा व्यवस्थापन समिति
9. राजश्व परामर्श समिति
10. नगर विपद व्यवस्थापन समिति
11. उधम विकास समिति
12. द्धन्द्ध पीडित कार्ययोजना कार्यन्वयन समिति
13. नगरस्तरीय पोषण तथा खाध्य सुरक्षा निर्देशिक समिति
14. मातृ मृत्यु स्थानीय समिति
15. नगर किशोरी संञ्जाल
16. वडा/ नगरस्तरीय बाल संञ्जाल

बेलका नगरपालिकामा लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट परिक्षणका लागि गरिएका कार्यक्रम/अभ्यासहरुः-

क.अभ्यासहरु

- बाल कल्याण कोषको व्यवस्थापन र परिचालन
- लैङ्गिक हिंसा निवारण कोषको स्थापना/व्यवस्थापन र परिचालन
- विपद व्यवस्थापन कोष व्यवस्थापन र परिचालन
- बालमैत्री सिकाईकेन्द्र, बाल सूचना केन्द्रको स्थापना
- स्तनपान कक्ष/ सेनेटरी रिफ्रेसमेन्ट सेन्टरको स्थापना
- महिला सुरक्षावास संञ्चालन तथा व्यवस्थाप
- बालबालिकाको स्थितिपत्र प्रकाशन

ख.कार्यक्रमहरु

- लैङ्गिक हिंसा विरुद्धको अभियान मनाउने तथा लैंगिक हिंसा न्यूनिकरणका लागि टोल/समुदाय तथा वडामा सचेतनामूलक कार्यक्रम/ अन्तर्क्रिया संञ्चालन गरिने,
- महिला विरुद्धको सवै प्रकारका हिंसा अन्त्यको लागि महिला समुह, बालक्लब तथा किशोरी संञ्जाल, महिला जनप्रतिनिधि र महिला कर्मचारीहरुलाई अभिमुखिकरण, क्षमता विकास तालिम संञ्जालन गरिएको।
- महिलाहरुको हक अधिकारको विषयमा कानूनी सचेतना कार्यक्रम,
- महिला र श्रम ऐनमा महिलाको सवाल विषयमा सवाल जवाफ कार्यक्रम,
- बालविवाह, बाल यौन दुर्व्यवहार, लैङ्गिक हिंसा ,मानसिक स्वास्थ्य र लागूपदार्थ दुर्व्यसनी विरुद्ध बालक्लब/ संञ्जालको क्षमता विकास र परिचालन कार्यक्रम,
- बाल विवाह विरुद्ध किशोरी संञ्जाल परिचालन, किशोरी सशक्तिकरण कार्यक्रम,
- हिंसा प्रभावित महिलाको लागि जिविकोपार्जन सहयोग अनुदान कार्यक्रम,
- किशोरी आत्मरक्षा कार्यक्रम
- अपाङ्गता रोकथाम तथा पुनःस्थापना कार्यक्रम
- उपमेयर पृष्ठपोषण कार्यक्रम
- हिंसा प्रभावित महिलाको लागि निशुल्क कानूनी सहायता कार्यक्रम,
- पोषणंमैत्री पालिका निर्माण कार्यक्रम
- बालमैत्री स्थानीय शासन पालिका निर्माण कार्यक्रम,

- मानसिक रोगीहरुलाई निशुल्क स्वास्थ्य विमा कार्यक्रम
- मनोसामाजिक कार्यकर्ता र मनोसामाजिक परामर्श,
- लैंङ्गिक हिंसा रोकथाम तथा प्रतिकार्यका लागि अन्तरपुस्ता अन्तर्क्रिया कार्यक्रम आदि।

सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरु

- लैङ्गिक हिंसा निवारणको कोषको उच्चतम परिचालनका लागि कोष सम्बन्धी सूचना प्रेषण गर्ने,
- विषयगत समिति,संयन्त्र तथा समितिका पदाधिकारीहरुलाइ सो विषयसम्बन्धी र लैङ्गिक सचेतनाका लागि क्षमता विकास तालिम दिनुपर्ने,
- महिला सुरक्षावासको क्षमता विकास गर्ने तथा बालमैत्री सूचना केन्द्रको स्तरउन्नति र व्यवस्थापन गर्ने,
- कार्यक्रमको प्रभावकारिताको लागि पर्याप्त बजेटको व्यवस्थापन गर्ने,
- बजेट, योजना तथा कार्यक्रम निर्माण गर्दा लक्षित समुह, समुदाय र महिलाको प्रतिनिधित्व सुनिश्चित गर्ने,
- बजेट, योजना तथा कार्यक्रम निर्माण गर्दा नै लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट तथा योजना निर्माणका लागि जनप्रतिनिधि, समितिका सदस्य तथा कर्मचारीहरुको क्षमता विकास र सुनिश्चितता गर्ने।

५.३ लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन कार्ययोजना

कार्यक्रम/ कृयाकलाप	समयतालिका / डेटलाईन	अनुमानित बजेट	बजेटको श्रोत		जिम्मेवार शाखा	समन्वय सहकार्य
			आन्तरिक	बाह्य		
गाउँ/नगरपालिकामा GRB तालिमको अनुभव तथा जानकारी आदान प्रदान गर्ने,	असोज १५	१,००,०००।	☑		जेसी फोकल पर्सन	उपप्रमुख
सबै विषयगत समितिको बैठक अनिवार्य गर्ने र त्यसमा GRB सम्बन्धी छलफल तथा विश्लेषण गर्ने	कार्तिक मसान्त	१०,०००।	☑		प्र.प्र.अधिकृत	नगर प्रमुख//उपप्रमुख
कोडि कोडिङ्ग गरिएको बजेट कार्यक्रमलाई सुत्र प्रणालीमा समाविष्ट गर्ने।	असोज मसान्त				लेखा शाखा	सामाजिक शाखा प्रमुख

५.४ निष्कर्ष तथा सुझावः- बेलका नगरपालिको लैङ्गिक – उत्तरदायी बजेट तर्जुमा तथा कार्यन्वयनको अवस्था विश्लेषण तथा कोडिङ गर्दा आ.व.२०८१/८२ को नीति, बजेट तथा कार्यक्रमहरु लैङ्गिक उत्तरदायी बजेटको कोडिङ् गर्दा १२% अंक प्राप्त गरी सहयोगी देखिएको छ। लैङ्गिक उत्तरदायी बजेटको मूंल्यांङ्कनमा बेलका नगरपालिकाले बजेट संकेत २ प्राप्त गरी सहयोगी देखिदा बजेटको ८८% बजेट तथा कार्यक्रम तटस्थ/ लैङ्गिक उत्तरदायित्वको आधारमा निरपेक्ष देखिएको हुँदा आगामी आ.ब. देखि नीति, बजेट/योजना, कार्यक्रम तथा संस्थागत संयन्त्रहरुमा सुधार गरी लैङ्गिक दृष्टीयुक्त, लैङ्गिक उत्तरदायी बनाउन आवश्यक देखिन्छ भने जनप्रतिनिधि, कर्मचारी तथा सरोकारवाला सबैलाई यस सम्बन्धी अभिमुखिकरण गर्न आवश्यक देखिन्छ।

अनुसूची १ : लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट कोडिङ

बेलका गाउँ/नगरपालिका
लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट कोडिङ्ग
आर्थिक बर्ष २०८१/८२ को बजेट

बजेट शिर्षक	कार्यक्रम तथा कृयाकलाप	आधार: जिविकोपार्जन सशक्तिकरण / आवाज सशक्तिकरण / विभेदजन्य नीति तथा अभ्यासहरुमा परिवर्तनलाई सम्वोधन गर्ने कार्यक्रम तथा कृयाकलापहरु	कृयाकलाप वर्गिकरुण लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट संकेत (कोडिङ्ग)	बजेट रकम रु.
सि.नं.	कार्यालय संचालन तर्फ			
१	पारिश्रमिक स्थायी कर्मचारी तलव	NotRelevant	Nutral-3	31,668,000
२	महगीं भत्ता	NotRelevant	Nutral-3	1,392,000
३	पोषाक खर्च स्थायी कर्मचारी	NotRelevant	Nutral-3	580,000
४	पारिश्रमिक करार कर्मचारी तलव	NotRelevant	Nutral-3	20,800,000
५	पारिश्रमिक करार कर्मचारी आधारभूत/शहरी स्वास्थ्य केन्द्र	NotRelevant	Nutral-3	6,800,000
६	दैनिक ज्यादारी पारिश्रमिक	NotRelevant	Nutral-3	2,200,000
७	महगीं भत्ताँ करार कर्मचारी	NotRelevant	Nutral-3	1,400,000
८	पोषाक खर्च करार कर्मचारी	NotRelevant	Nutral-3	1,000,000
९	सूचना अधिकृत पारिश्रमिक साझेदारी	NotRelevant	Nutral-3	299,000
१०	एक गाँउ एक प्राविधिक साझेदारी	NotRelevant	Nutral-3	880,000
११	पंजिकरण कर्मचारी साझेदारी	NotRelevant	Nutral-3	880,000
१२	बहुक्षेत्रिय पोषण साझेदारी	LivelihoodEmpowerment	IndirectlySupportive-2	120,000
१३	विविध प्रशासनिक खर्च	NotRelevant	Nutral-3	1,400,000
१४	अनुगमन भ्रमण खर्च	NotRelevant	Nutral-3	1,600,000
१५	प्रोत्साहन खर्च	NotRelevant	Nutral-3	1,600,000
१६	कार्यपालिका तथा अन्य बैठक भत्ता	NotRelevant	Nutral-3	1,600,000
१७	पदाधिकारी सुविधा	NotRelevant	Nutral-3	10,000,000
१८	पदाधिकारी विविध/भ्रमण खर्च	NotRelevant	Nutral-3	1,000,000
१९	ईन्धन खर्च	NotRelevant	Nutral-3	8,000,000
२०	मर्मत खर्च	NotRelevant	Nutral-3	8,000,000
२१	कार्यालय सामाग्री खरिद	NotRelevant	Nutral-3	4,000,000
२२	ईलेक्ट्रिकल /ईलेक्टोनिक्स सामाग्री खरिद	NotRelevant	Nutral-3	1,000,000
२३	फर्निचर फिक्चर खरिद	NotRelevant	Nutral-3	1,000,000
२४	नगरसभा संचालन खर्च	NotRelevant	Nutral-3	1,200,000
२५	सार्वजनिक सुनुवाई	NotRelevant	Nutral-3	

				450,000
२६	विषयगत समिति बैठक भत्ता	NotRelevant	Nutral-3	600,000
२७	खरिद योजना /मुल्यांकन समिति बैठक	NotRelevant	Nutral-3	800,000
२८	बत्ती पानी तथा ईन्टरनेट महशुल	NotRelevant	Nutral-3	3,500,000
२९	घर बहाल तथा सवारी बहाल	NotRelevant	Nutral-3	1,400,000
३०	मोटर साईकल खरिद	NotRelevant	Nutral-3	800,000
३१	नदिजन्य पदार्थको वातावरणीय अध्ययन	NotRelevant	Nutral-3	1,500,000
३२	नगर प्रोफायल निर्माण	RaiseVoice	IndirectlySupportive-2	1,200,000
३३	आवाधिक योजना निर्माण	RaiseVoice	IndirectlySupportive-2	1,200,000
३४	मध्यकालिन खर्च संरचना निर्माण	RaiseVoice	IndirectlySupportive-2	300,000
३५	सामाजिक परिक्षण/अन्तर स्थानीय तह समन्वय तथा सहकार्य	RaiseVoice	IndirectlySupportive-2	500,000
३६	दिगो विकास लक्षा/लैङगिक उत्तरदायि वजेट तर्जुमा अभिमुखिकरण	RaiseVoice	IndirectlySupportive-2	300,000
३७	भूमी बर्गिकरण	NotRelevant	Nutral-3	1,000,000
३८	बालमेत्री वडा तयारी	RaiseVoice	IndirectlySupportive-2	1,000,000
३९	प्रविधिमैत्री पालिका निर्माण साझेदारी	RaiseVoice	IndirectlySupportive-2	200,000
४०	सेवा निबृत्त कर्मचारी कल्याण कोष	NotRelevant	Nutral-3	1,000,000
४१	अदालती तथा कानूनी परामर्श सेवा	NotRelevant	Nutral-3	450,000
४२	न्यायिक तथा प्रशासनिक निर्णय बमोजिम भुक्तानी गर्नुपर्ने	LivelihoodEmpowerment	IndirectlySupportive-2	500,000
४३	नगर प्रमुख सचिवालय ब्यवस्थापन खर्च	NotRelevant	Nutral-3	500,000
४४	नगर उप प्रमुख सचिवालय ब्यवस्थापन खर्च	NotRelevant	Nutral-3	500,000
४५	न्यायिक समिति ब्यवस्थापन /मेलमिलापकर्ता समेत	ChangeDiscrimination	IndirectlySupportive-2	1,000,000
४६	नगर प्रमुख जनसरोकार कार्यक्रम	RaiseVoice	IndirectlySupportive-2	1,000,000
४७	उप प्रमुख पृष्ठपोषण कार्यक्रम	RaiseVoice	IndirectlySupportive-2	1,000,000
४८	जन प्रतिनिधि/कर्मचारी क्षमता विकास कार्यक्रम	RaiseVoice	IndirectlySupportive-2	1,000,000
४९	सवारी साधन विमा तथा नविकरण	NotRelevant	Nutral-3	1,200,000
५०	एम्बुलेन्स चालक शव बाहन चालक जेसिभि चालक नदिजन्य पदार्थ नियमन प्रोत्साहन	NotRelevant	Nutral-3	800,000
५१	सडक बत्ती/सिसि क्यामेरा मर्मत सम्भार	NotRelevant	Nutral-3	300,000
५२	नेपाल प्रहरी/शसस्त्र प्रहरी अन्य साझेदारी कार्यक्रम	RaiseVoice	IndirectlySupportive-2	700,000
५३	योग तथा ध्यान शिविर संचालन	NotRelevant	Nutral-3	500,000
५४	घर नक्सा तथा बस्ति विकास कार्यक्रम	NotRelevant	Nutral-3	200,000
५५	संचार शुल्क	NotRelevant	Nutral-3	100,000
५६	म्यादी प्रहरी ब्यवस्थापन	NotRelevant	Nutral-3	600,000
५७	अतिथि सत्कार खर्च	NotRelevant	Nutral-3	398,128

५८	विविध खर्च आकस्मिक	NotRelevant	Nutral-3	800,000
५९	वडा नं ६ को विद्युत/ईटरनेट/सरसफाई सामाग्री	NotRelevant	Nutral-3	80,000
६०	संघीय सरकार फिर्ता / म ले प प्रतिवेदन बमोजिम	NotRelevant	Nutral-3	862,800
६१	प्रदेश सरकार फिर्ता /म ले प प्रतिवेदन बमोजिम	NotRelevant	Nutral-3	5,527,073
				142,187,001
	आर्थिक विकास तर्फ			**-**
६१	नगर अस्पताल संचालन सहयोग फिर्ता हुने गरी	NotRelevant	Nutral-3	10,000,000
६२	विभिन्न निकायसंगको साझेदारी आर्थिक बिकास	NotRelevant	Nutral-3	500,000
६३	भूमी ईकाई पारिश्रमिक ब्यवस्थापन तर्फ	NotRelevant	Nutral-3	1,200,000
६४	कोल्डस्टोर संचालन ब्यवस्थापन बिद्युत कर्मचारी समेत	NotRelevant	Nutral-3	1,000,000
६५	खानेपानी ब्यवस्थापन	NotRelevant	Nutral-3	500,000
६६	सम्बृद्धि /प्रधानमन्त्री रोजगार लगायत साझेदारी	NotRelevant	Nutral-3	600,000
६७	वन तथा फलफुल नर्सरी ब्यवस्थापन	NotRelevant	Nutral-3	100,000
६८	कोल्डस्टोरको लागि जेनेरेटर खरिद बेलका १	NotRelevant	Nutral-3	1,500,000
६९	कोशेली घर संचालन ब्यवस्थापन सहयोग बेलका ८	LivelihoodEmpowerment	IndirectlySupportive-2	500,000
७०	प्याराग्लाईडिङ खरिद बेलका ८	NotRelevant	Nutral-3	500,000
				16,400,000
	कृषि विकास कार्यक्रम			**-**
७१	ब्यावासायिक कृषि उत्पादन तथा प्रवर्द्धन कार्यक्रम	NotRelevant	Nutral-3	-
७२	लहरे बाली तथा बिभिन्न तरकारीको बिउ बिजन वितरण (७५% अनुदान)	NotRelevant	Nutral-3	150,000
७३	crop cutting (बालीको उत्पादकत्व) संचालन	NotRelevant	Nutral-3	50,000
७४	कृषि प्रविधि बिकास एबम बिस्तार कार्यक्रम	NotRelevant	Nutral-3	-
७५	किसानहरुसँग कृषि प्रविधि, विषादि न्युनिकरण, अर्गानीक खेति र कृषि सम्बन्धि छलफल तथा तालिम कार्यक्रम	NotRelevant	Nutral-3	50,000
७६	नगरपरिसरमा कृषि सिकाइ केन्द्र संचालन	NotRelevant	Nutral-3	50,000
७७	क्षमता अभिवृद्धि तथा सिप बिकास कार्यक्रम	NotRelevant	Nutral-3	-
७८	कृषि प्राविधिक हरुलाइ बिभिन्न क्षमता अभिवृद्धि हुने तालिम संचालन	NotRelevant	Nutral-3	50,000
७९	पालिकाको संस्थागत संरचना बिकास तथा अन्य कार्यक्रम	NotRelevant	Nutral-3	-
८०	कृषि संचार महशुल (सुचना ,टेलिफोन तथा इन्टरनेट शुल्क)	NotRelevant	Nutral-3	10,000
८१	वार्षिक तथा आवधिक कृषि योजना तर्जुमा	NotRelevant	Nutral-3	-
८२	कृषि समिति तथा आर्थिक समिति र उर्जा समितिको बैठक	NotRelevant	Nutral-3	200,000
८३	सिंचाई क्षेत्र बिकास कार्यक्रम	NotRelevant	Nutral-3	-

८४	किसानहरुलाई टनेल तथा मल्चिंग प्लास्टिक वितरण (५०% अनुदान)	NotRelevant	Nutral-3	400,000
८५	साना सिंचाई बिकास कार्यक्रम (निर्माण , मर्मत सम्भार, मोटर तथा पाइप ६०% अनुदानमा वितरण)	NotRelevant	Nutral-3	550,000
८६	कार्यक्रम अनुगमन ,मुल्यांकन तथा प्रतिबेदन ,	NotRelevant	Nutral-3	-
८७	कार्यक्रम अनुगमन ,मुल्यांकन तथा प्रतिबेदन ,	NotRelevant	Nutral-3	90,000
८८	सामाग्री ढुवानी ,इन्धन,संचार,कार्यालय व्यवस्थापन तथा संचालन	NotRelevant	Nutral-3	100,000
८९	कृषि यात्रिकरण तथा प्रवर्द्धन कार्यक्रम	NotRelevant	Nutral-3	-
९०	कृषि यन्त्रउपकरण संचालन, प्रवर्द्धन तथा मर्मत सम्भार	NotRelevant	Nutral-3	200,000
९१	हिंसा पिडित, एकल महिला,दलित महिला तथा पिछडिएको वर्ग लक्षित मागमा आधारीत कार्यक्रम	LivelihoodEmpowerment	DirectlySupportive-1	100,000
				2,000,000
०	**पशुपंक्षी तथा मत्स्य विकास कार्यक्रम**			**-**
१	पशुंक्षी तथा मत्स्य बिकास कार्यक्रम	NotRelevant	Nutral-3	1,000,000
क	महिला लक्षित कार्यक्रम(गाई/भैसि/बाख्रा/बङ्गुर/कुखुरा आदि)	LivelihoodEmpowerment	DirectlySupportive-1	-
ख	हिंसापिडित,द्वन्दपिडित,अपाङ्ग,एकल महिला, पिछडिएको वर्ग आदिको मागमा आधारित व्यवसायिक कार्यक्रम	LivelihoodEmpowerment	DirectlySupportive-1	120,000
२	पशु स्वास्थ्य सेवा कार्यक्रम	NotRelevant	Nutral-3	-
क	उपचार सेवा	NotRelevant	Nutral-3	200,000
ख	प्रयोगशाला सेवा	NotRelevant	Nutral-3	50,000
ग	घुम्ती उपचार सेवा	NotRelevant	Nutral-3	150,000
३	पशु पन्छी खोप	NotRelevant	Nutral-3	130,000
४	लघु उधोग विकास तथा यान्त्रीकरण कार्यक्रम	LivelihoodEmpowerment	IndirectlySupportive-2	-
क	५० प्रतिशत लागत साझेदारीमा दाना वनाउने तथा घाँस काट्ने मेसिन वितरण	NotRelevant	Nutral-3	200,000
५	क्षमता अभिबृद्धि सीप विकास कार्यक्रम	RaiseVoice	IndirectlySupportive-2	-
क	पशु विमा अभिमुखिकरण गोष्ठी	NotRelevant	Nutral-3	30,000
६	कार्यक्रम सञ्चालन खर्च	NotRelevant	Nutral-3	-
क	अनुगमन, प्रतिवेदन तथा दैनिक भ्रमण खर्च	NotRelevant	Nutral-3	60,000
ख	इन्भटर १५० mpr को खरिद	NotRelevant	Nutral-3	40,000
ग	विविध/	NotRelevant	Nutral-3	20,000
				2,000,000
०	**उद्यम सहकारी तथा पर्यटन विकास कार्यक्रम**			**20,000**
१	मेड मोडलमा नयाँ उद्यमी श्रृजना	LivelihoodEmpowerment	IndirectlySupportive-2	300,000
२	स्तरोन्नती एबम् प्रविधि सहयोग	NotRelevant	Nutral-3	200,000
३	मेड्पा कर्मचारी तलव साझेदारी	NotRelevant	Nutral-3	92,000
४	अनुगमन मुल्यांकन	NotRelevant	Nutral-3	100,000
५	उद्यम विकास समितिको बैठक तथा चिया खाजा खर्च	NotRelevant	Nutral-3	

				60,000
६	प्रशासनिक खर्च तथा विविध	NotRelevant	Nutral-3	24,000
७	पर्यटकीय स्वागतद्वार निर्माण	NotRelevant	Nutral-3	1,000,000
				1,796,000
०	**सहकारी प्रवर्धन नियमन तर्फ**			-
७	सहकारी संस्थाहरुको अनुगमन मुल्याकन र समन्वय बैठक प्रतिवेदन संप्रेषण समेत	NotRelevant	Nutral-3	300,000
८	सहकारी संस्थाहरुलाई शिक्षा तालिम भ्रमण तथा सूचना	NotRelevant	Nutral-3	250,000
९	सहकारी दिवस मनाउने तथा उत्कृष्ठ सहकारी पुरस्कृत कार्यक्रम	NotRelevant	Nutral-3	75,000
१०	सहकारीका लेखापरिक्षकसंग अन्तरकृया	NotRelevant	Nutral-3	50,000
११	सहकारी प्रगति पुस्तिका प्रकाशन	NotRelevant	Nutral-3	25,000
१२	सहकारी सम्वन्धि प्रशासनिक खर्च र विविध	NotRelevant	Nutral-3	24,000
				724,000
०	**सामाजिक विकास तर्फ**			-
१	मानसिक स्वास्थ्य परिवार/ख वर्गका अपाङ्गता बिमा कार्यक्रम	ChangeDiscrimination	IndirectlySupportive-2	1,000,000
२	स्वास्थ्य शिविर साझेदारी	LivelihoodEmpowerment	IndirectlySupportive-2	1,000,000
३	करुणा फाउन्डेसन साझेदारी अपाङ्गता सम्वन्धि कार्यक्रम	ChangeDiscrimination	DirectlySupportive-1	2,500,000
४	मनोसामाजिक सेवा साझेदारी तथा आत्महत्या रोकथाम	RaiseVoice	IndirectlySupportive-2	1,600,000
५	कार्यपालिका सदस्य जनसरोकार कार्यक्रम	RaiseVoice	IndirectlySupportive-2	1,000,000
६	लागु औषध दुर्व्यसन रोकथाम कार्यक्रम	NotRelevant	Nutral-3	400,000
१०	अस्मिता राई सर्पदेश उपचार केन्द्र ब्यवस्थापन खर्च	NotRelevant	Nutral-3	100,000
११	बेलका आखा उपचार केन्द्र	NotRelevant	Nutral-3	100,000
१२	खेलकुद विकास समिति	ChangeDiscrimination	IndirectlySupportive-2	1,500,000
१३	पर्यटन विकास समिति	ChangeDiscrimination	IndirectlySupportive-2	1,000,000
१४	सुरक्षित महिला आवास गृह संचालन ब्यवस्थापन	LivelihoodEmpowerment	DirectlySupportive-1	500,000
१५	महिला वाल बालिका तथा जेष्ठ नागरिक शाखा	LivelihoodEmpowerment	DirectlySupportive-1	1,000,000
१६	अति विपन्न खाद्यान्/ मृत्यु सस्कार	ChangeDiscrimination	IndirectlySupportive-2	100,000
१७	विपद प्रभावित सहयोग कार्यक्रम	NotRelevant	Nutral-3	500,000
१८	विपन्न नागरिक उपचार सहयोग	NotRelevant	Nutral-3	200,000
१९	जेष्ठ नागरिक सम्मान कार्यक्रम	ChangeDiscrimination	IndirectlySupportive-2	500,000
२०	अपाङ्गता उपचार सहयोग कार्यक्रम	ChangeDiscrimination	DirectlySupportive-1	100,000
२१	लैंगिक हिंसा पिडित सहयोग कार्यक्रम	LivelihoodEmpowerment	DirectlySupportive-1	300,000
२२	सडक मानव ब्यवस्थापन सहयोग कार्यक्रम	NotRelevant	Nutral-3	200,000
२३	स्थानीय पत्रकार प्रवर्धन कार्यक्रम	NotRelevant	Nutral-3	200,000

२४	स्थानीय एफ एम प्रवर्धन कार्यक्रम	NotRelevant	Nutral-3	200,000
२५	संघ संस्था सहयोग कार्यक्रम	NotRelevant	Nutral-3	500,000
२६	धर्म संस्कृती संरक्षण कार्यक्रम	NotRelevant	Nutral-3	200,000
२७	श्रष्टा कला सम्मान कार्यक्रम	NotRelevant	Nutral-3	200,000
२८	बार्षिक प्रगति पुस्तिका तयारी तथा प्रकाशन	NotRelevant	Nutral-3	150,000
२९	बार्षिक प्रगति विवरण तयारी श्रब्यदृष्य/नदिजन्य पदार्थको दिगो ब्यवस्थापनमा सञ्चार माध्यमको भुमिका	NotRelevant	Nutral-3	150,000
३०	नगर गान निर्माण	NotRelevant	Nutral-3	200,000
३१	लक्षित समुह विषयगत कार्यक्रम	LivelihoodEmpowerment	IndirectlySupportive-2	1,500,000
३२	सुरक्षीत मातृत्व एम्बुलेन्स/ शव बाहन/ पानी टंकी/बेवारिसे लाश ब्यवस्थापन	ChangeDiscrimination	IndirectlySupportive-2	200,000
३३	आमा सुरक्षा कार्यक्रम गर्भवती पोषण सहयोग	LivelihoodEmpowerment	DirectlySupportive-1	300,000
३४	किसोर/किसोरी आत्मरक्षा कार्यक्रम	RaiseVoice	DirectlySupportive-1	300,000
३५	महिला क्षमता अभिबृद्धि कार्यक्रम (वडा १-९)	RaiseVoice	DirectlySupportive-1	900,000
३६	आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र/शहरी स्वास्थ्य केन्द्र संचालन खर्च	NotRelevant	Nutral-3	350,000
३७	१-३ कक्षामा अध्ययनरत दलित बालबालिकालाई शैक्षिक सामाग्रि वितरण	ChangeDiscrimination	IndirectlySupportive-2	100,000
३८	टोल विकास संस्था क्षमता विकास कार्यक्रम	NotRelevant	Nutral-3	500,000
३९	उपभोक्ता समितिलाई अनुशिक्षण तथा अभिमुखिकरण कार्यक्रम ९ वडा	RaiseVoice	IndirectlySupportive-2	400,000
४१	अति विपन्न खाद्यान्न कार्यक्रम ९ वटा वडाहरुको	NotRelevant	Nutral-3	900,000
४२	विपन्न नागरिक उपचार सहयोग ९ वटा वडाहरुको	NotRelevant	Nutral-3	450,000
४३	संघ संस्था धर्म संस्कृती सहयोग कार्यक्रम ९ वटा वडाहरुको	NotRelevant	Nutral-3	450,000
४४	धार्मिक स्थल निर्माण सहयोग बेलका ४	NotRelevant	Nutral-3	100,000
४५	राम जानकी आ.वि. कक्षा कोठा शौचालय निर्माण बेलका २	NotRelevant	Nutral-3	400,000
४६	मैनामैनी मा.वि. मूलगाँउ मर्मत सम्भार बेलका ७	NotRelevant	Nutral-3	500,000
४७	बेलका जनता क्याम्पस संचालन सहयोग बेलका ३	NotRelevant	Nutral-3	600,000
४८	जनता मा.वि. गुरुङचौरीमा खेलकुद प्रशिक्षण केन्द्र स्थापना सहयोग	NotRelevant	Nutral-3	300,000
४९	आयुर्वेद अस्पताल संचालन सहयोग बेलका ४	NotRelevant	Nutral-3	600,000
५०	बाटो कायम गर्न जग्गा नामसारी खर्च समेत बेलका ३	NotRelevant	Nutral-3	100,000
५१	सडक बत्ती ब्यवस्थापन बेलका १	NotRelevant	Nutral-3	200,000
५२	सडक बत्ती ब्यवस्थापन बेलका ४	NotRelevant	Nutral-3	200,000
५३	अपाङ्गता सहयोग कार्यक्रम बेलका ५ योजना सरेको	ChangeDiscrimination	IndirectlySupportive-2	40,000
५४	मृतक परिवार भेटघाट तथा सहयोग बेलका ३ योजना सरेको	NotRelevant	Nutral-3	95,000
५५	कृषि पाठशाला तथा मत्स्य विकास कार्यक्रम बेलका ३	NotRelevant	Nutral-3	150,000
५६	नगरपालिका महासंघको केन्द्रिय कार्यालय भवन निर्माण सहयोग	NotRelevant	Nutral-3	300,000
५७	स्व. कृष्ण प्रसाद भट्टराई ट्रस्ट भवन निर्माण सहयोग	NotRelevant	Nutral-3	

				200,000
				25,535,000
०	**स्वास्थ्य तथा सरसफाई शाखा**			-
१	आधारभुत स्वास्थ्य र शहरी स्वास्थ्यको लागि प्रिन्टर खरिद तथा ईन्टरनेट जडान पूजिगत	NotRelevant	Nutral-3	300,000
२	स्वास्थ्य शाखाको लागि फर्निचर तथा फर्निसिङ खरिद पूजिगत	NotRelevant	Nutral-3	100,000
३	महामारी तथा दैवि प्रकोप रोकथाम र नियन्त्रण तथा सर्भिलेन्स कार्यक्रम अन्य समेत	NotRelevant	Nutral-3	590,000
४	नगर आयुर्वेद औषधालय तर्फ ओपिडी सेवा औषधि खरिद समेत	NotRelevant	Nutral-3	300,000
५	पञ्चकर्म स्नेहन स्वेदन शिरोधारा अभ्याङ्ग	NotRelevant	Nutral-3	50,000
६	सुरक्षित गर्भपतन सेवा सञ्चालन	ChangeDiscrimination	DirectlySupportive-1	50,000
७	औषधि ढुवानी समेत	NotRelevant	Nutral-3	100,000
८	महिला स्वास्थ्य स्वयंविकाहरुको प्रोत्साहन कार्यक्रम	RaiseVoice	DirectlySupportive-1	2,200,000
९	तथ्याक तथा सुरपरिवेक्षण ब्यवस्थापन	NotRelevant	Nutral-3	425,000
१०	तालिम नलिएका महिला महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरुको १८ दिने आधारभुत तालिम संचालन	RaiseVoice	DirectlySupportive-1	100,000
११	नगरभित्र रहेका स्वास्थ्य संस्थाहरुको बार्षिक रुपमा औषधि खरिद	NotRelevant	Nutral-3	2,000,000
१२	नगर भित्र रहेका स्वास्थ्य संस्थाहरुको लागि औजार खरिद	NotRelevant	Nutral-3	100,000
१३	स्वास्थ्य चौकी मैनामैनीमा बर्थिङ सेन्टर तथा प्रयोगशाला संचालका लागि आवश्यक सामाग्री खरिद	ChangeDiscrimination	DirectlySupportive-1	200,000
१४	अतिथि सत्कार	NotRelevant	Nutral-3	100,000
१५	कोल्ड चेन सव सेन्टर ब्यवस्थापन	NotRelevant	Nutral-3	21,000
१६	स्वास्थ्य कार्यक्रमहरुको मासिक चौमासिक बार्षिक समिक्षा तथा कोहर्ट बिश्लेषण	NotRelevant	Nutral-3	250,000
१७	स्वास्थ्यसंस्थाहरुको सामाजिक लेखा परिक्षण	ChangeDiscrimination	IndirectlySupportive-2	100,000
१८	मानसिक बिरामिहरुको उपचारको लागि औषधि खरिद	ChangeDiscrimination	IndirectlySupportive-2	150,000
१९	स्वास्थ्य सम्वन्धि विभिन्न रोगहरुको शिविर संचालन	NotRelevant	Nutral-3	150,000
२०	आधारभुत स्वास्थ्य र शहरी स्वास्थ्यको सेवा सेवा संचालन खर्च	NotRelevant	Nutral-3	150,000
२१	उत्तर प्रशुति सेवा पौष्टिक आहार वितरण	LivelihoodEmpowerment	Nutral-3	100,000
२२	महिला स्वास्थ्य स्वयंविकाहरुको स्वास्थ्य बीमा कार्यक्रम	LivelihoodEmpowerment	DirectlySupportive-1	77,000
२३	बीमा अभिकर्ता स्वास्थ्य बिमा कार्यक्रम	NotRelevant	Nutral-3	31,500
२४	स्वास्थ्य बीमा कार्यक्रमहरुको फर्म फरमेट छपाई कार्यक्रम	NotRelevant	Nutral-3	180,000
२५	स्वास्थ्य कर्मचारीहरुलाई फिल्ड खटाउदा सवारी ईन्धन तथा मर्मत	NotRelevant	Nutral-3	150,000
२६	उत्कृष्ट स्वास्थ्य संस्था तथा स्वास्थ्यकर्मी पुरस्कार कार्यक्रम	NotRelevant	Nutral-3	30,000
२७	SBA तालिम पृष्टपोषण	NotRelevant	Nutral-3	50,000
२८	गाएघर क्लिनिक संचालन यातायात खर्च	NotRelevant	Nutral-3	250,000
२९	ईम्प्लान्ट/कपर टी तालिम	NotRelevant	Nutral-3	50,000
३०	आमा समुह गठन सामाजिक नक्साकन तथा समुह परिचालन	ChangeDiscrimination	DirectlySupportive-	

			1	150,000
३१	समुदायमा नसर्ने रोग तथा मानसिक रोग सम्वन्धि सचेतना अभिमुखिकरण कार्यक्रम	RaiseVoice	IndirectlySupportive-2	100,000
३२	किसोर किसोरी कार्यक्रम विस्तार तथा ब्यवस्थापन	RaiseVoice	IndirectlySupportive-2	100,000
३३	क्षयरोगमुक्त पालिका वनाउन जनचेतना तथा अन्तरकृया	NotRelevant	Nutral-3	275,000
३४	खानेपानीको सुक्ष्म योजना निर्माण सर्भिलेन्स गुणस्तर परिक्षण	NotRelevant	Nutral-3	300,000
३५	गर्भवती महिलाहरुको लागि वडा वडाहरुमा RUSG र भिडियो एक्सरे सेवा संचालन	ChangeDiscrimination	DirectlySupportive-1	100,000
३६	स्वास्थ्य कार्यक्रम योजना तर्जुमा गोष्ठी तथा खोप कार्य संचालन	NotRelevant	Nutral-3	70,000
३७	प्रत्येक वडाहरुमा पुर्ण खोप सुनिश्चितताका लागि घरधुरी सर्वेक्षण	ChangeDiscrimination	IndirectlySupportive-2	25,000
३८	भ्याक्सिन ढुवानी तथा भ्यक्सिन ढुवानीको सामाग्री खरिद	NotRelevant	Nutral-3	125,500
				9,600,000
०	**शिक्षा तथा खेलकुद तर्फ**			-
१	सदा मरिक लगायत समुदायका बस्तिहरुमा कोचिङ कक्षा संचालन	NotRelevant	Nutral-3	170,000
२	तालिम र ब्यवस्थापन (ECD /EMIS)	NotRelevant	Nutral-3	400,000
३	अर्धबार्षिक र बार्षिक बुलेटिन प्रकाशन र शैक्षिक क्यालेन्डर निर्माण	NotRelevant	Nutral-3	100,000
४	शिक्षक अनुदान सहायता	NotRelevant	Nutral-3	10,000,000
५	शैक्षिक सुपरिवेक्षण अनुगमन मुल्यांकन कार्यक्रम	NotRelevant	Nutral-3	250,000
६	शिक्षासंग सम्वन्धित बैठक ब्यवस्थापन कार्यक्रम घुम्ति बैठक समेत	NotRelevant	Nutral-3	200,000
७	शिक्षा शाखा ब्यवस्थापन	NotRelevant	Nutral-3	200,000
८	शिक्षक ब्यवस्थापन उ.मा.वि.	NotRelevant	Nutral-3	1,450,000
९	सवै सामुदायिक मा.वि. मा कोचिङ कक्षा १० संचालन	NotRelevant	Nutral-3	600,000
१०	पोषाक	NotRelevant	Nutral-3	460,000
११	नगर ईसिडि शिक्षिका तलव भत्ता चाडपर्व खर्च समेत १३ महिना	LivelihoodEmpowerment	DirectlySupportive-1	2,000,000
१२	नगर शिक्षाको आवाधिक योजना ५ वर्षे	LivelihoodEmpowerment	IndirectlySupportive-2	300,000
१३	कक्षा ८ परिक्षा संचालन तथा ब्यवस्थापन र प्रमाणीकरण	NotRelevant	Nutral-3	400,000
१४	प्राविधिक उच्च शिक्षा अध्ययनरत छात्रबृत्ती	NotRelevant	Nutral-3	800,000
१५	विज्ञान शिक्षक	NotRelevant	Nutral-3	1,100,000
१६	अमिन तथा प्राविधिक कर्मचारी - बिद्यालय शिक्षा सम्वन्धमा	NotRelevant	Nutral-3	200,000
१७	प्र.अ. बैठक तथा ब्यवस्थापन	NotRelevant	Nutral-3	200,000
१८	स्थानीय पाठ्यक्रम कक्षा १-५ सन्दर्भ सामाग्री र ६-८ पाठ्यक्रम	NotRelevant	Nutral-3	1,200,000
१९	स.का. का.स. र विद्यालय कर्मचारी पारिश्रमिक	NotRelevant	Nutral-3	8,750,000
२०	विद्यालय प्रोत्साहन समेत	NotRelevant	Nutral-3	100,000
२१	सि एल सि संगको कार्यक्रम	NotRelevant	Nutral-3	100,000
२२	किसोरी शिक्षा कार्यक्रम	RaiseVoice	DirectlySupportive-	

			1	300,000
२३	अतिरिक्त कार्यक्रम आ.वि.	NotRelevant	Nutral-3	200,000
२४	अतिरिक्त कार्यक्रम मा.वि.	NotRelevant	Nutral-3	100,000
२५	विद्यालय खेलकुद तथा राष्ट्रपती रनिङ शिल्ड कार्यक्रम	NotRelevant	Nutral-3	500,000
२६	रंगिन जस्ता पाता तथा भौतिक मर्मत	NotRelevant	Nutral-3	1,000,000
२७	विद्यालय खेलकुद सामाग्री वितरण कार्यक्रम	NotRelevant	Nutral-3	140,000
२८	कक्षा ५ विशिष्टिकरण तालिका	NotRelevant	Nutral-3	50,000
२९	विद्यार्थि संग जनप्रतिनिधि कार्यक्रम	RaiseVoice	IndirectlySupportive-2	80,000
३०	सिकाई उपलब्धि परिक्षण कक्षा ५	NotRelevant	Nutral-3	50,000
३१	पालिकास्तरिय विज्ञान प्रदर्शनी	NotRelevant	Nutral-3	150,000
३२	प्रधानाध्यापक प्रोत्साहन	NotRelevant	Nutral-3	450,000
				32,000,000
०	**महिला बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक शाखा**			-
१	दिवसिय कार्यक्रम लैंगिक हिंसा बिरुध्दको १६ दिने अभियान अन्तराष्ट्रिय श्रमिक महिला दिवस बाल दिवस लगायत	RaiseVoice	DirectlySupportive-1	100,000
२	लैंगिक उत्तरायी वजेट परिक्षण	ChangeDiscrimination	IndirectlySupportive-2	100,000
३	टोल विकासमा लैगिक हिंसा निवारण र सशक्तिकरणको लागि परिवार संवाद कार्यक्रम	ChangeDiscrimination	DirectlySupportive-1	45,000
४	नगर अपाङ्गता समन्वय बैठक/परिचयपत्र वितरण तथा ब्यवस्थापन	RaiseVoice	IndirectlySupportive-2	120,000
५	नगर वाल अधिकार समिति संचालन तथा ब्यवस्थापन	RaiseVoice	IndirectlySupportive-2	100,000
६	बाल क्लव र बालबालिकाको क्षमता विकास कार्यक्रम	RaiseVoice	IndirectlySupportive-2	105,000
७	बालबालिकाहरको नगर प्रोफायल तयारी	RaiseVoice	IndirectlySupportive-2	200,000
८	बालबालिकाहरुको स्थितिपत्र प्रकाशन	RaiseVoice	IndirectlySupportive-2	100,000
९	बाल हेल्प डेक्स तथा बाल हेल्पलाईन साझेदारी कार्यक्रम	RaiseVoice	IndirectlySupportive-2	100,000
१०	अन्तरपुस्ता अन्तरकृया कार्यक्रम	RaiseVoice	IndirectlySupportive-2	30,000
				1,000,000
०	**खेलकुद विकास तर्फ**			-
१	महिला फुटवल प्रशिक्षण कार्यक्रम २५ वर्ष मुनीका	ChangeDiscrimination	DirectlySupportive-1	600,000
२	कोशी प्रदेश स्तरीय दोश्रो मेयरकप पुरुष भलिवल प्रतियोगिता	NotRelevant	Nutral-3	300,000
३	उदयपुर जिल्लास्तरिय प्रथम उप मेयर पुरुष क्रिकेट प्रतियोगिता	NotRelevant	Nutral-3	180,000
४	प्रस्तावित बेलका क्रिकेट रंगशाला घेराबेरा तथा बोर्ड निर्माण बेलका ३	NotRelevant	Nutral-3	100,000
५	तोक्यान्दो प्रशिक्षण	NotRelevant	Nutral-3	200,000
६	खेल सामाग्री खरिद तथा विविध	NotRelevant	Nutral-3	50,000
७	रग्बि प्रशिक्षण कार्यक्रम	NotRelevant	Nutral-3	70,000

				1,500,000
०	**पूर्वाधार विकास तर्फ**			-
१	योजना बैंकमा राख्ने योजना तयारी १ २ र ५	NotRelevant	Nutral-3	1,500,000
२	योजना बैंकमा राख्ने योजना तयारी ३ ४ र ९	NotRelevant	Nutral-3	1,500,000
३	योजना बैंकमा राख्ने योजना तयारी ६ ७ र ८	NotRelevant	Nutral-3	1,500,000
४	संघीय समपुरक साझेदारी कार्यक्रम	NotRelevant	Nutral-3	25,800,00 0
५	प्रदेश समपुरक साझेदारी कार्यक्रम	NotRelevant	Nutral-3	6,000,000
६	सडक बोर्ड साझेदारी कार्यक्रम	NotRelevant	Nutral-3	2,100,000
७	झोलुङ्गे पुल साझेदारी कार्यक्रम	NotRelevant	Nutral-3	255,000
८	अन्य पुर्वाधार निर्माण साझेदारी	NotRelevant	Nutral-3	1,800,000
९	आदर्श भवन निर्माण क्रमागत बेलका ९	NotRelevant	Nutral-3	500,000
१०	वडा नं १ को भवनमा ट्रस निर्माण क्रमागत योजना सरेको	NotRelevant	Nutral-3	1,970,000
११	शहरी स्वास्थ्य क्लिनिक निमार्ण क्रमागत बेलका १	NotRelevant	Nutral-3	500,000
१२	साना सिचाई साझेदारी कार्यक्रम	NotRelevant	Nutral-3	3,500,000
१३	जनता मा.वि. पुरन्दह निर्माण साझेदारी बेलका २	NotRelevant	Nutral-3	4,330,000
१४	पदमार्गमा आधारित पर्यटन विकास परियोजना साझेदारी कोशी प्रदेश	NotRelevant	Nutral-3	670,000
१५	प्रशासनिक भवन तथा सभाहल निर्माण तयारी	NotRelevant	Nutral-3	1,500,000
१६	स्लाव कल्भर्ट दायित्व सर्ने नगर तर्फ	NotRelevant	Nutral-3	200,000
१७	शहिद पार्क तथा बाल उद्यान निर्माण नगर परिषर बेलका ९	NotRelevant	Nutral-3	800,000
१८	आपतकालिन सडक मर्मत सम्भार	NotRelevant	Nutral-3	500,000
१९	विद्युत विस्तार सहयोग कार्यक्रम	NotRelevant	Nutral-3	500,000
२०	तपेश्वरी स्वास्थ्य चौकी घेराबेरा बेलका १	NotRelevant	Nutral-3	400,000
२१	कोशी जनता मा वि निर्माण साझेदारी बेलका ३	NotRelevant	Nutral-3	1,000,000
२२	१० शैया अस्पताल जग्गा खरिद/वन विकास बेलका ६	NotRelevant	Nutral-3	1,500,000
२३	वडा कार्यालयामाथी ट्रस निर्माण बेलका ९ योजना सरेको	NotRelevant	Nutral-3	2,000,000
२४	ईन्भर्टर ब्यवस्थापन शाखा तथा वडा कार्यालयहरु	NotRelevant	Nutral-3	400,000
२५	तपेश्वरी स्वास्थ्य चौकी भवन निर्माण पुर्व तयारी बेलका १	NotRelevant	Nutral-3	400,000
२६	पार्क तथा खुल्ला ब्यायामशाला निर्माण बेलका ९	NotRelevant	Nutral-3	1,000,000
२७	मलामी घर निर्माण बेलका १	NotRelevant	Nutral-3	1,500,000
२८	राधाकृष्ण मन्दिर मदन भण्डारी मागसडक स्तरोन्नती बेलका ८	NotRelevant	Nutral-3	1,000,000
२९	कभर्ड हल निर्माण बेलका २ योजना सरेको	NotRelevant	Nutral-3	1,400,000
३०	भचुवा कभर्ड हल बेलका ९ योजना सरेको	NotRelevant	Nutral-3	1,800,000
३१	बबला स्वास्थ्य चौकी निर्माण क्रमागत बेलका ६	NotRelevant	Nutral-3	

				1,000,000
३२	विभिन्न सडकमर्मत दायित्वसरेको समेत ४, ५ ६ ८	NotRelevant	Nutral-3	1,100,000
३३	स्लाव कल्भर्ट दायित्व सर्ने वडाको ४, ५, ६	NotRelevant	Nutral-3	2,300,000
३४	सितारानी फुटवल ग्राउण्ड निर्माण सहयोग बेलका ६	NotRelevant	Nutral-3	500,000
३५	कागती सालिक निर्माण बेलका ६ योजना सरेको	NotRelevant	Nutral-3	200,000
३६	लालवजार सडक नाली निर्माण बेलका ४ योजना सरेको	NotRelevant	Nutral-3	500,000
३७	नगरपालिकावाट नगर अस्पताल जाने बाटो प्र.म. साझेदारी	NotRelevant	Nutral-3	150,000
३८	सोमबारे मायुङ्टार सडक नाली मर्मत बेलका ८ सिरुवानी खण्ड	NotRelevant	Nutral-3	100,000
३९	सडक बत्ती जडान बेलका ९ योजना सरेको	NotRelevant	Nutral-3	135,000
४०	सडक मर्मत साझेदारी बेलका १ योजना सरेको	NotRelevant	Nutral-3	100,000
४१	साझेदारी भवन निर्माण सहयोग बेलका १ योजना सरेको	NotRelevant	Nutral-3	300,000
४२	दुर्गा मन्दिर भाटेपुल बाटो खाल्डा खुल्डी मर्मत बेलका ३ योजना सरेको	NotRelevant	Nutral-3	50,000
४३	आहाले सडक निर्माण साझेदारी योजना सरेको बेलका ६	NotRelevant	Nutral-3	50,000
४४	देवीस्थान ईनार निर्माण बेलका ४	NotRelevant	Nutral-3	200,000
४५	मा बि आम्बासी मर्मत साझेदारी	NotRelevant	Nutral-3	50,000
४६	कान्चिराङ मा.वि. जग्गा खरिद वडा ७ को योजना सरेको समेत	NotRelevant	Nutral-3	1,500,000
४७	अधुरो रहेको शिवालय मन्दिर निर्माण बेलका १ खयर घारी	NotRelevant	Nutral-3	500,000
४८	बेलका राजारानी मन्दिर मर्मत सम्भार बेलका ३	NotRelevant	Nutral-3	500,000
४९	डागी दाङ्खा सडक बेलका ७ योजना सरेको	NotRelevant	Nutral-3	130,000
५०	मायुङ्टार दिलुङटार जोड्ने सडक बेलका ७	NotRelevant	Nutral-3	750,000
५१	जामपानी निकास योजना बेलका २	NotRelevant	Nutral-3	350,000
५२	विपदजन्य अवस्थामा सडक सडक बेलका ६ योजना सरेको	NotRelevant	Nutral-3	50,000
५३	नमुना टोल बाटो स्तरोन्नती बेलका ३	NotRelevant	Nutral-3	500,000
५४	टुकेन्द्र माझीको घरदेखि मंगल प्रसाद चौधरीको घरसम्म जाने बाटी स्तरोन्नती बेलका ३	NotRelevant	Nutral-3	100,000
				78,940,000
०	**वन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन तर्फ**			**-**
१	विपद ब्यवस्थापन कोष	NotRelevant	Nutral-3	1,800,000
२	पहाडीक्षेत्रमा सडक विपद ब्यवस्थापन आपतकालिन सडक मर्मत तथा पहिरो हटाउन पहाडीक्षेत्रका वडाहरु ५, ६, ७ र ८	NotRelevant	Nutral-3	400,000
३	तारजाली ह्युमपाईप तथा खानेपानी पाईप समेत	NotRelevant	Nutral-3	2,000,000
४	सव डिभिजन वन कार्यालय छेउ खहरे नियन्त्रण तारजाली	NotRelevant	Nutral-3	200,000
५	नदि नियन्त्रण तथा दिगो ब्यवस्थापन	NotRelevant	Nutral-3	2,600,000
६	वन वातावरण तथा बृक्षारोपण कार्यक्रम	NotRelevant	Nutral-3	100,000
७	सुरक्षाजन्य सहयोग कार्यक्रम जंगली जनावर क्षति सहयोग	NotRelevant	Nutral-3	

				200,000
८	सडक दुर्घटना न्युनिकरण सहयोग कार्यक्रम	NotRelevant	Nutral-3	100,000
९	नदिजन्य पदार्थ चोरी निकासी नियन्त्रणका लागि प्रोत्साहन सुविधा	NotRelevant	Nutral-3	400,000
१०	विपद जोखिम न्युनिकरण तथा जलवायु अनुकुलन कार्यक्रम	NotRelevant	Nutral-3	100,000
११	अग्नि नियन्त्रण सामाग्री रिफिल तथा खरिद	NotRelevant	Nutral-3	100,000
१२	पहिरो नियन्त्रणका लागि बास रोपण कार्यक्रम	NotRelevant	Nutral-3	200,000
१३	सामुदायिक वन बृक्षारोपण कार्यक्रम	NotRelevant	Nutral-3	200,000
१४	बर पिपल माबि तरकारी फलफुल तथा बृक्षारोपण रोपण कार्यक्रम	NotRelevant	Nutral-3	200,000
१५	पार्क निर्माण साझेदारी बेलका २	NotRelevant	Nutral-3	300,000
१६	आनन्द टोल खानेपानी योजनाको पाईप खरिद योजना बेलका ४ क्रमागत	NotRelevant	Nutral-3	240,000
				9,140,000
०	**जम्मा**			**322,822,001**

परिवर्तनका क्षेत्र	**जम्मा संख्या**	**प्रतिशत**
LivelihoodEmpowerment	18	5%
RaiseVoice	36	11%
ChangeDiscrimination	22	7%
NotRelevant	255	77%
जम्मा	**331**	**100%**

वर्गीकरण	**संख्या**	**प्रतिशत**
DirectlySupportive-1	23	7%
IndirectlySupportive-2	52	16%
Nutral-3	256	77%
जम्मा	**331**	**100%**

संकेत (कोड)	**बजेट**	
DirectlySupportive-1	12,042,000	4%
IndirectlySupportive-2	2,56,20,000	8%
Nutral-3	28,51,40,001	88%
जम्मा	**322,802,001**	100%

लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट संकेत	**2**	

अनुसूची २ : बेलका नगरपालिकाका नीति कार्यक्रममा भएका लैङ्गिक समावेशी प्रावधानहरु

१ बेलका नगरपालिका (आर्थिक बर्ष २०८१/८२)

सवल आर्थिक सामाजिक तथा भौतिक पूर्वाधार: स्वच्छ सुन्दर समुन्नत र समृद्ध बेलका नगरको आधार

१. सहकारी कृषि समुह तथा महिला समुह मार्फत कृषि पशुपालन लगायत व्यवसायिक कर्म स्थापनाका लागि सहज वातावरण बनाइने छ।

२. हिंसा पीडित एकल महिला दलित महिला तथा पिछडिएको बर्ग लक्षित कृषि कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ।

३. नवीकरणीय उर्जाको क्षेत्रलाई जनमुखी दिगो र सहभागितामूलक बनाउन समुदाय, वडा र पालिका स्तरमा उर्जा योजना निर्माण गर्न महिला तथा आमा समुह कृषक समुह पछाडि पारिएका र वञ्चितिकरणमा पारिएका समुदायलाई योजना निर्माण प्रकृयामा सहभागि गराईने छ।

४. सुधारिएको चुलो तथा वायोग्यास प्रयोगलाई प्राथमिकता दिईनेछ। गुईठाको प्रयोगको अभ्यासलाई न्यूनिकरण गरिनेछ। धुँवामुक्त सफा भान्साको नारालाई पूर्णता दिईनेछ।

५. महिला विपन्न तथा सिमान्तकृत वर्गको सामाजिक तथा आर्थिक विकास र रोजगारी सृजना गर्न उर्जामा आधारित सीप विकास तालिम सञ्चालन गरिनेछ। र तालिम लिएका उद्यमीलाई लघु उद्यमसँग समन्वय गरी व्यवसाय सञ्चालनका लागि सहयोग गरिनेछ।

६. नगरमा जेष्ठ नागरिक, असहाय, फरक क्षमता भएका, गर्भवति, सुत्केरी महिलालाई सहज सेवा प्रवाहका लागि सहजता केन्द्र स्थापना गरिनेछ।

७. वर्थिङ सेन्टर र स्वास्थ्य क्लिनिकको थप निर्माण गरिनेछ।

८. सुत्केरी महिला, बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिकका लागि सरसफाई तथा कुपोषण विरुद्धका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

९. महिला स्वयमसेविकाका लागि प्रोत्साहन भत्ता वृद्धि गरी क्षमता अभिवृद्ध गरिनेछ।

१०.प्रशुति गृह निर्माण तथा क्षमता वृद्धि गरिनेछ।

११.मातृ मृत्युदर शिशु मृत्युदर तथा बाल मृत्युदर कम गराउन थप आवश्यक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

१२.प्रशुति सेवाका लागि निशुल्क एम्वुलेन् सेवा प्रदान गरिनेछ।

१३.गर्भवति तथा सुत्केरी जाँचलाई प्रभावकारी बनाइनेछ।

१४.स्वास्थ्य संस्थामा किशोरकिशोरी मैत्री वातावरण तथा सूचना केन्द्रको स्थापना गरिनेछ।

१५.महिलाको प्रजनन् स्वास्थ्य सम्वन्धी कार्यलाई प्रभावकारी रुपमा स्वास्थ्य सेवा उपलव्ध गराउने प्रवन्ध मिलाईनेछ।

१६.निशुल्क स्यानिटरी प्याड वितरणलाई निरन्तरता दिइनेछ।

१७.विद्यालयमा बालमैत्री अपाङ्गतामैत्री तथा छात्रछात्राहरुका लागि छुट्टाछुट्टै शौचालय किशोरकिशोरी मैत्री शुद्ध पिउने पानी पुस्तकालय विज्ञान र कम्प्युटर प्रयोगशाला व्यवस्था गरिनेछ।

१८.विपन्न दलित अपाङ्ग तथा एकल महिलाका लागि स्वास्थ्य तथा सुरक्षित आवास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

१९.घरेलु हिंसा न्यूनिकरणको लागि विशेष कार्यक्रम र घरेलु हिंसा पीडित महिलाका लागि निशुल्क कानूनी सहायता प्रदान गरिनेछ।

२०. महिला विरुद्ध हुने सवै प्रकारका हिंसा दमन शोषण निरुपण गर्ने नीति लिईनेछ।

२१.महिलाको राजनैतिक आर्थिक सामाजिक अधिकारको संरक्षण र प्रवर्द्धनका लागि महिला सशक्तिकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

२२.एकल महिला लक्षित कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

२३.गर्भवति ग्रामिण विपन्न समुदायका महिला नवजात शिशु तथा बालबालिका लक्षित पोषण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

२४.महिला उद्यमशिलता विकासका लागि महिलाद्धारा प्रवर्द्धित तथा स्थापित व्यवसायमा छुटको व्यवस्था मिलाईनेछ।

२५.हिंसा पीडित महिलाहरुका लागि एकद्धार संकट व्यवस्थापन केन्द्र आरम्भ गरिनेछ।

२६.कानूनी रुपमा महिला विरुद्ध हुने सवै प्रकारका हिंसा दमन शोषण निरुपण गरिनेछ।

२७.अति विपन्न र पछाडि परेका समुदायका महिला लक्षित विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

२८.एकल महिला अपाङ्गता भएका तथा दीर्घरोगी महिलाहरुलाई आयआर्जन क्षमता विकास र विशेष आर्थिक सहायताको व्यवस्था मिलाइनेछ।

२९.गर्भवति महिला ग्रामिण महिला तथा नवजात शिशु लक्षित पोषण अभियान सञ्चालन गरिनेछ।

३०.गृहणीका लागि करेसाबारीमा महिलाको हात कार्यक्रम ल्याईनेछ।

३१.महिला बालबालिका र पिछडिएका बर्ग भूमिहित गरिव सिमान्तकृत आदिवासी जनजाति मधेसी मुस्लिम अल्पसंख्यक र लामो समय देखि सामाजिक वहिस्करणमा परेका सवै लक्षित वर्गको सामाजिक उत्थान र जीवनमा सुधारका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

३२.लैङ्गिक हिंसा मुक्त बेलकाको पहिचान सहित हिंसा विरुद्ध शुन्य सहनशिलता कायम गरिनेछ।

३३.महिलामैत्री बालमैत्री दलितमैत्री अपाङ्गतामैत्री सूचक निर्धारण गरी नियमित अवस्था विश्लेषण गरिनेछ।

३४.महिला बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक तथा अपाङ्गतामैत्री कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।